

Datum
2020-05-26Diarienummer
Af-2020/0008 7877Ert diarienummer
Ku2019/02112/KLKulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande: Härifrån till evigheten - En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv SOU 2019:58

Arbetsförmedlingen yttrar sig i delar av utredningen som kan bedömas påverka myndighetens verksamhet.

Sammanfattning

Arkivutredningen har i enlighet med direktivet genomfört en bred översyn av arkivområdet. Med fokus på arkivlagstiftning, Riksarkivets roll, digitalisering, reglering för enskilda arkiv, kommunala/regionala arkiv och samhällsutvecklingens påverkan på arkivsektorn.

Arbetsförmedlingen förstår att det området som SOU 2019:58 närmar sig är stort och komplext. Även med de bästa resurserna och största möjliga mängd tid hade man inte fullständigt kunna täcka in alla delar av svensk arkivprofession. Vi ser dock att vissa delar av Arkivutredningen inte utretts tillräckligt eller tydligt nog för de förslag som ges. Vissa förslag saknar hänvisning till underlag, budgetförslag eller hänsynstagande till effekt av förslaget.

Nedan kommenteras de förslag där Arbetsförmedlingen har synpunkter. Förslag som inte nämns nedan har Arbetsförmedlingen inga synpunkter på.

Kapitel 6.4.1

Arbetsförmedlingen tillstyrker ett förtydligande av arkivansvar. Det finns däremot en otydlighet i användandet av ordet *informationssystem*, vilket gör att vi ställer oss kritiska till förslaget som helhet. Vi önskar att utredningen definierar begreppet eller hellre tar fram ett annat begrepp. Förslaget lyder att arkivansvar ska ligga hos myndigheten som äger informationssystemet där myndigheten ingår. Utredningen har inte i någon del av utredningen definierat begreppet *informationssystem*, vilket innebär att frågan om tillhörande lagring inte heller är behandlad.

Datum
2020-05-25Diarienummer
Af-2020/0008 7877

I en situation där flera myndigheters IT-system delar gemensam lagring, blir det med det här förslaget, svårt att fastställa vem som har arkivansvar. En följd är att det blir svårare att definiera när information är upprättad, när den ska arkiveras och vilken myndighet som har skyldighet att lämna ut den.

Kapitel 6.4.2

Arbetsförmedlingen avstyrker att byta ut begreppet *Arkivvård* till *Arkivförvaltning*. Vi upplever att det inte är ett ord som används inom professionen och har risken att vara lika missvisande som sin föregångare. Arkivarier arbetar inte enbart med information i arkiv, utan med information genom hela dess livscykel. Det finns också en stor grupp arkivarier som arbetar med information utan att vara i kontakt med arkiv och arkivering. Arbetsförmedlingen anser det redan befintliga begreppet *Informationsförvaltning* är neutralare och omfattar de olika typer av arbete som finns inom professionen.

Arbetsförmedlingen avstyrker att ta bort begreppet *Arkivbeständighet* och ersätta det med skrivelsen "...handlingar ska kunna läsas, avlyssnas eller uppfattas på annat sätt under den tid de bevaras,". Ingenting i den föreslagna uppsättningen av begrepp möjliggör att särskilja elektroniska filformats beständighet över tid när den arkiveras, med produktionsformat när filen används i verksamheten. Både arkivbeständiga format och produktionsformat måste kunna läsas, avlyssnas och uppfattas, men det säger ingenting om formatets beständighet över tid.

Kapitel 6.4.3

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Vi anser att det bör läggas till att myndigheter även bör försäkra sig om att de äger informationen som skapas i informationssystemet. Vi vill åter igen påpeka att begreppet *informationssystem* inte finns definierat. Gallring från ett informationssystem skulle kunna innebära att information görs otillgänglig, men finns lagrad i databas.

Kapitel 6.4.5

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget i den formen som den är nu. Vi kan inte se att utredningen har undersökt ifall Nationell arkivdatabas (NAD) är lämplig för ändamålet. Ska myndigheter ägna tid åt att lämna uppgifter till NAD, bör det ske en utveckling så att allmänheten kan förstå innehållet och att Riksarkivet har tillräckliga resurser samt har verktyg som passar för ändamålet tillgängliggörande.

Utredningen motiverar förslaget med att myndigheters information ska vara mer tillgänglig för allmänheten. Arbetsförmedlingen ställer sig positiv till att tillgängliggöra sökverktyg. Däremot vill vi påtala att NAD inte är väl etablerad hos allmänheten och kräver fackkunskap för att

innehållet ska vara begripligt. Vi vill också påtala att man bör vara tydlig med hur ofta en myndighet ska lämna uppgifter till NAD. Det är resurskrävande att leverera uppgifter till NAD och bör därför inte göras för ofta. Däremot bör uppdateringar göras tillräckligt ofta för att arkivredovisningar inte ska vara inaktuella, vilket blir en avvägning.

Kapitel 7.11.1

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Man måste däremot ta ställning till i vilken utsträckning Riksarkivet ska vara delaktig i bevarandepåren. Om Riksarkivet styr alltför mycket finns det en risk att det går ut över myndigheternas ansvar för den egna arkivbildningen. En konsekvens blir att Riksarkivet har möjligt att styra prioriteringar och göra val som inte stämmer överens med myndighetens arkivbildning. Utgångspunkten måste vara att myndigheterna har expertkunskapen om sin egen arkivbildning.

Kapitel 7.11.3

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Utredningen gör bedömningen att terminologin i registerförfattningarna avseende gallring ska göras enhetlig. Arbetsförmedlingen anser att detta i grunden är positivt, men önskar att utredningens resonemang förtydligas kring när begreppen radering, utplåning och gallring ska användas. Inom den offentliga verksamheten bör man använda sig av begreppet gallring eftersom det annars kan uppstå en förvirring av begreppens betydelse.

Kapitel 7.11.4

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget. I detta förslag ingår att ge Riksarkivet i uppdrag att utreda förutsättningarna för massdigitalisering av pappersarkiv hos statliga myndigheter. Arbetsförmedlingen anser att massdigitalisering av myndigheternas pappersarkiv inte är rätt väg att gå. Skälen för det är att utgångspunkten är att allmänna handlingar ska bevaras i ursprungligt skick och dessutom är papperet som används för bevarandehandlingar arkivbeständigt. Det är bättre att först se till att audiovisuella medier och udda medier såsom mikrofilmer och diabilder m.m. digitaliseras, då dessa är mer sköra och formatet inte är arkivbeständigt.

Förslaget omfattar handlingar från 1970-talet och framåt och tanken är att pappershandlingarna ska gallras efter att de digitaliserats. Om massdigitalisering kommer att bli aktuellt så innebär det att det kommer att omfatta miljontals handlingar. Bara Arbetsförmedlingen har 42 000 hyllmeter i sitt arkiv.

Arbetsförmedlingen ser inte någon egentlig nytta med detta förslag. Flera andra satsningar kan göras för att tillgängliggöra handlingarna, utan att digitalisera dem: satsningen på NAD, förbättrade sökfunktioner i arkivredovisningar, förteckningsarbete, utökad forskarservice.

Arbetsförmedlingen ställer sig också frågan vem som kommer att stå för kostnaden. Att digitalisera ett säkert format till ett annat säkert format är ett uppdrag som går utöver de skyldigheter myndigheterna har enligt arkivlagen.

Förslaget som innebär att Riksarkivet får i uppdrag att inventera de statliga arkivens bestånd ställer sig Arbetsförmedlingen frågande till. Funderingen gäller hur detta ska gå till rent praktiskt och i vilken utsträckning det ska göras. Det är resurskrävande både för arkivmyndigheten och myndigheterna. Inventeringen bör inriktas på de audiovisuella och udda medierna så att informationen på dem säkras.

Kapitel 7.11.5

Arbetsförmedlingen tillstyrker bedömningen. Vi vill uppmärksamma utredningen på att det finns en tendens i resonemanget att förskjuta perspektivet för arkivverksamheten. Forskningen ska utgå ifrån myndigheternas arkivbildning och inte tvärtom. Arkivet speglar den offentliga verksamhetens inriktning och uppdrag över tid. Det är utifrån informationen i arkiven forskningen kan hämta sitt källmaterial.

Kapitel 8.7.1

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om överlämnandeplaner eftersom syftet är att ge arkivmyndigheten en bättre möjlighet att planera mottagandet av arkiv. Vi ser att det behöver tydliggöras i vilken utsträckning Riksarkivet kommer att styra överlämnandeplanerna, så att det inte blir för detaljerat. Om arkivmyndigheten styr alltför mycket finns det en risk att det går ut över myndigheternas ansvar för den egna arkivbildningen. En konsekvens blir att arkivmyndighet har möjligt att styra prioriteringar och göra val som inte stämmer överens med myndighetens arkivbildning.

Kapitel 8.7.2

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget och anser att det i samband med detta förslag även bör betonas att Riksarkivet utövar tillsyn över arkivvården i den del som har med organens arkivbildning att göra.

Kapitel 8.7.3

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Förändring av registerförfattningar är en mycket angelägen fråga och det är en brist att utredningen inte lämnar förslag till ändring. Arbetsförmedlingen anser att de synpunkter som framkommit i utredningen inte har tagits tillvara. Vi anser också att tolkning av nuvarande registerlag inte innebär att arbetsmarknadspolitisk information ska levereras till Riksarkivet efter en 3 årsperiod. Registerlagstiftningen ska istället tolkas som att information avskiljs från kärnverksamheten och lagras i exempelvis e-arkiv för att på sikt levereras till Riksarkivet. Att materialet inte ska överlämnas till arkivmyndighet innan det är inaktuellt i verksamheten är en fördel

Datum
2020-05-25Diarienummer
Af-2020/0008 7877

utifrån proveniensprincipen, en sammanhållen arkivbildning och effektiviteten i servicen gentemot allmänhet som begär ut handlingarna. Myndigheten har bättre förutsättningar att hantera förfrågningar eftersom den är insatt i sitt material.

Det krävs mycket resurser från både Arbetsförmedlingen och Riksarkivet att hantera små leveranser av aktuell information. Arbetsförmedlingen har behov av relevant information i sitt uppdrag att analysera, följa upp och utvärdera myndighetens verksamhet och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Kapitel 8.7.4

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget. Vi anser att utredningens resultat brister här genom att uppdraget om en finansieringsmodell lämnas vidare till Riksarkivet. Riksarkivet bör få en riktning för uppdraget, så att de kloka synpunkter som inkommit under utredningen tas tillvara. Det måste säkerställas att de inkomna synpunkterna beaktas.

Kostnadstäckningen bör ombesörjas av Kulturdepartementet via anslagsfinansiering. Det finns risk att modellen annars fortsatt kommer att ta offentliga resurser i anspråk för förhandlingar, beräkningar m.m. även om de föreslagna överlämnandeplanerna kan underlätta arbetet. Det är svårt att följa resonemanget i att myndigheten ska stå för full kostnadstäckning. Utredningen gör omvärldsbevakning, man tittar på tidigare utredningar och man får in många synpunkter, men till sist utmynnar förslaget ändå i att myndigheterna ska stå för samtliga kostnader.

Vid framtagandet av en finansieringsmodell är det tidsbesparande om Riksarkivet använder de konkreta kostnader man hittills har haft för arkivvård och framtagning på redan övertaget material. I dagsläget är Riksarkivet inriktat på pappersarkiv, men det är viktigt att modellen också är överförbar på elektronisk information.

Kapitel 8.7.5

Arbetsförmedlingen avstyrker bedömningen. Enligt direktivet ska utredaren analysera förutsättningarna för och bedöma om myndigheter bör kunna få digital tillgång till levererade uppgifter och på vilket sätt det lämpligen kan genomföras. Arbetsförmedlingen anser att utredningen inte har utrett detta tillräckligt, utan enbart hänvisar till respektive politikområde. Man tar ändringen i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten 16 § som exempel. Arbetsförmedlingen vill göra utredningen uppmärksam på att inga ändringar av registerlagstiftningen har skett eller ligger med som förslag till riksdagen. Det skulle därför vara önskevärt med ett förslag om gemensam ändring av registerlagstiftningarna.

Åtkomsten till handlingarna är avgörande för Arbetsförmedlingens uppdrag att analysera, följa upp och utvärdera myndighetens verksamhet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder (förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen 4 § 4 p). Om inte leveranskravet för den här typen av handlingar tas bort (se 8.7.3) behöver myndigheten kunna få åtkomst till handlingarna.

Kapitel 9.7.1 och 9.7.2

Arbetsförmedlingen avstyrker utredningens bedömningar. Istället delar Arbetsförmedlingen Riksarkivets förslag i kapitel 9.3.4 om att få möjlighet att meddela föreskrifter för kommuner och regioner för att få ett helhetsperspektiv på samhällets informationsförsörjning.

Arbetsförmedlingen vill tillägga att samarbeten och utbyten av information mellan statliga myndigheter och kommunala/regionala myndigheter kan bli problematiska och kostnadsineffektiva när det inte finns en gemensam reglering för informationshantering.

Kapitel 9.7.4

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Vi anser däremot att det närmare behöver säkerställas att åtgärdsföreläggande får effekt trots avsaknaden av sanktion, jämförelsevis med JO-yttranden. Den nya skrivningen i förslag till ny arkivlag anses däremot vara positiv i den bemärkelse att den tydliggör Riksarkivets befogenheter vid tillsyn.

Kapitel 13.5.1

Arbetsförmedlingen tillstyrker bedömningen gällande ökning av förvaltningsanslag men avstyrker bedömning att Riksarkivet bör tillhöra Kulturdepartementet. Vi ser det som positivt att Riksarkivet skulle få finansiering från fler departement än Kulturdepartementet. I förlängningen ser vi att det inte är negativt om Riksarkivets hemvist skulle bytas till Finansdepartementet eller Infrastrukturdepartementet, då en stor del av Riksarkivets uppdrag rör verksamheter som är relevanta för de nämnda departementen. Till exempel: tillsynsverksamhet, tillhandahållande av rapporteringsverktyg (NAD), rådgivning och normering för digitalisering och i synnerhet informationsförvaltning. I samband med byte av hemvist skulle Riksarkivet sannolikt få större möjligheter och resurser för stöd till sin verksamhet.

Kapitel 13.5.2

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Det bör förtydligas krav på samarbete mellan Riksarkivet och DIGG då deras uppdrag oavsett kommer ha överlappande intressen, trots olika föreskriftsrätter.

Kapitel 14.5.1

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget att Riksarkivet ska utföra analyser på ekonomiska konsekvenser av övergång till digitala processer.

Datum
2020-05-25Diarienummer
Af-2020/0008 7877

Vi ställer oss frågande till hur den här utvärderingen kommer förhålla sig till tidigare ekonomiska utvärderingar av digitalisering. Vi hade föredragit ett förslag på satsning för digitalisering som sedan hade utvärderats och analyserats. Om utredningen har tagit fram någon särskild metod, som skulle vara synnerligen lämplig, bör den användas.

Kapitel 14.5.2

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. En stor del av yrkesverksamma arkivarier i Sverige jobbar inte på arkivinstitution, utan på förvaltningsmyndighet. En utbildning som endast krävs från arkivprofessionen riskerar att bli ensidig och inte representera det behov av kunskap som finns inom samhället på hela professionen, exempelvis omhändertagande av digital information. Vi vill därför framhålla att fortbildning borde bedrivas tvärvetenskapligt.

Kapitel 14.5.3

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget om Riksarkivet ska ta fram underlag för att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av massdigitalisering. Vi ser att underlaget till förslaget har vissa brister. Underlag inför att redovisa behov av digitalisering för bevarande hade kunnat tas fram i samverkan med Riksarkivet. Likaså skulle man kunna ta fram underlag inför digitalisering för tillgängliggörande. Hade sådana underlag funnits tillgängliga hade Riksarkivet kunnat få anslag till att påbörja digitalisering av arkivmyndigheternas bestånd. Arbetsförmedlingen är annars positiv till digitalisering för att tillgängliggöra och bevara kulturarv.

Kapitel 15.6.2

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget. Det är viktigt att poängtera att statistiken inte enbart berör kultur och fritid utan även har beröringspunkter på vad informationshanteringen kostar samhället/staten. Statistiken kommer vara värdefull för uppskattningar av kostnader både för arkivmyndigheterna men även förvaltningsmyndigheters kommande investeringar för hantering av information. Riksarkivet bör vara ansvarig myndighet för statistiken, då de har expertisen att bedöma vilka parametrar som är relevant för arkivsektorn.

Datum
2020-05-25

Diarienummer
Af-2020/0008 7877

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Mindhammar
Generaldirektör

Malin Åkerlund
Föredragande

Rickard Lundstedt
Föredragande

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av arkivarie Malin Åkerlund och arkivarie Rickard Lundstedt.

I den slutliga handläggningen av ärendet har rättschef Anna Middelman samt enhetschef Kian Wingård Sten för enheten Informationsförvaltning deltagit. Detta beslut har fastställts digitalt och saknar därför namnunderskrift.